

Farmers Wish biedt alternatief voor wedloop om hoogste stier

'Rantsoenberekening mist in de fokkerij'

De hoogst geïndexeerde stier is niet altijd de beste. Dat benadrukt Wim de Boer van Veecom, importeur van Italiaans sperma. Hij vergelijkt de fokkerij met de veevoeding, waar de hoogste VEM-kuilen ook niet de beste zijn en de beste brok niet voor elk rantsoen geschikt is. Veecom ging een samenwerkingsverband met KI Samen aan onder de naam Farmers Wish, om een alternatief te bieden voor de wedloop om de hoogste stieren.

„Paringen maken we samen met de boer achter de koe“, aldus Wim de Boer (rechts) over het Veecom Optimate paringsadvies. Het aAa-systeem speelt daarbij een belangrijke rol. Links veehouder Gosse Kalsbeek uit Zeewolde.

Kenmerken als levensduur en fitness kregen al aandacht toen andere fokkerijorganisaties daar nog om lachten, vertelt Wim de Boer over 'zijn' fokkerijorganisatie Veecom. Het was in het Inet-tijdperk, waarin de stieren puur op basis van de productie van hun eerste lactatiedochters werden gerangschikt. „Het verschil is dat Veecom midden jaren '80 door vijf boeren is opgericht“, aldus De Boer die de organisatie in 1990 kwam versterken.

Op één lijn

Hoewel Wim de Boer 'het gezicht' is van Veecom, vindt hij het lastig zijn rol te omschrijven. „We hebben vijf mensen langs de weg, die qua filosofie allemaal op één lijn zitten. Hun kennisniveau ligt hoog en hun gedrevenheid is enorm“, aldus De Boer die zelf deel van het team uitmaakt. „We beslissen veel zaken samen en gaan ook twee keer per jaar samen naar Italië om dochters van mogelijk interessante stieren te bekijken.“ Veecom is sinds 1988 distributeur van Italiaans sperma en in eigendom van Freerk Huizinga. Huizinga is afkomstig uit de bouwsector en hielp de oprichters bij hun marketingstrategie. Een strategie die niet gericht is op maximale groei, integendeel. „Ik kies liever voor kwaliteit, dan voor kwantiteit“, aldus De Boer. „Wij hoeven niet de grootste te zijn. De Telegraaf is de meest gelezen krant, Trouw misschien wel de beste. Maar veel mensen willen nou eenmaal een hapklare brok.“

Triple-A

De Veecom-strategie vergt veel kennis van koeien. Meer dan de meeste andere fokkerijorganisaties focussen De Boer en consorten in eerste instantie op de bouw van de koe. „Het fundament is belangrijk in een koe. Veehouders zijn het meest tevreden met een iets kleinere en bredere koe“, stelt De Boer. „In onze branche moeten we ons goed realiseren dat wanneer we zaken doen met een veehouder, we invloed hebben op het resultaat. In de jaren '80 was ik werkzaam als veevoeradviseur en daar wordt je binnen drie weken afgerekend op het inkomen. In de fokkerij is de cyclus veel langer, maar uiteindelijk komt het toch wel uit.“ Dierenarts Henk Westerveld zette Wim de Boer begin jaren '90 op het spoor van het Triple-A systeem. „Westerveld vroeg zich af waarom de ene koe wel last van een bepaalde aandoening kreeg en de andere niet. Hij keek naar hoe een koe functioneerde, zoals de breedte en de diepte van de voorhand en de relatie met de bloedsomloop. Hij vroeg zich af waarom de ene koe beter functioneert dan de andere. Zonder het zelf te weten, was hij eigenlijk met aAa bezig.“ Nadat De Boer

in die tijd Europa's eerste aAa-analist Jan Schilder had ontmoet, vielen de puzzelstukjes in elkaar en werd het systeem een belangrijke pijler onder het Veecom-paringsadvies.

Rantsoenberekening

„Triple-A geeft antwoord op veel vragen“, vindt De Boer, „zoals wat de oorzaak is van een probleem. Het begint met één centrale vraag, welke code moet ik toevoegen om het functioneren van de koe in balans te krijgen?“ De importeur van Italiaans sperma voegde productie-, exterieur-, fitness- en afstammingsgegevens aan het aAa-systeem toe en ging met het resulterende paringsadvies – met de inmiddels nieuwe naam Veecom Optimate, de naam is gebaseerd op de 'optimale paring' en het nadrukkelijk blijven kijken naar koeien – de boer op. „Paringen maken we samen met de boer achter de koe“, vertelt De Boer. „Naast de code kiezen we één, twee of drie kenmerken waar de koe verbetering in moet hebben, de ketting breekt nou eenmaal bij de zwakste schakel.“ Ondanks de gedegen werkwijze onderscheiden de Italiaanse stieren zich tot dusver niet door torenhoge indexen. De Boer maakt zich er niet druk over. „Ooit hebben we gezegd dat 1.000 VEM-kuilen de beste zijn, maar dat blijkt niet het geval. Zo zal de hoogste indexstier ook niet altijd de beste koeien geven. Onze hoge indexstier Wyman zullen we vanwege zijn code dan ook in beperkte mate adviseren. In de veevoeding adviseerden we niet standaard de duurste en meest luxe brok, maar bekeken we eerst de kuilanalyses. Wat dat betreft missen we de rantsoenberekening in de fokkerij en proberen we met ons paringsstelsel daarin te voorzien.“

4-minutenkoe

„Een boer wil koeien waar hij niet veel gedonder mee heeft. Een koe mag best een iets lagere productie hebben, als je maar niet steeds in de bekafbox hoeft en niet veel celgetalproblemen heeft“, stelt De Boer. „Het is al twintig jaar zo dat de cijfers van de Nederlandse stieren beter zijn dan die van onze stieren. Maar we hoeven ons niet te schamen voor de kwaliteit van de dochters van onze stieren. De gezondheidskenmerken zijn goed en wat opvalt is dat ook de lactatiewaarden verrassend goed zijn, ten opzichte van op papier hogere stieren van de concurrent. En ook de aanhoudingspercentages zijn hoog.“ Veecom heeft de 4-minutenkoe als doelstelling. „Een koe die weinig arbeid vraagt. Die krijg je alleen als een koe niet

veel kopzorgen geeft.“ De Boer begeleidt bedrijven van een 'normale omvang', maar ook bedrijven met honderden koeien, zoals bijvoorbeeld dat van de familie De Jong uit Scharnegoutum elders in dit blad. „En dat vaak al vele jaren. Als je op zulke bedrijven gesprekspartner bent, dan doe je iets goed.“

Kian

Dat de Veecom-mannen zeer overtuigd zijn van hun werkwijze, blijkt ook uit het feit dat ze geregeld stieren van concurrerende KI's adviseren. „We hebben zelf niet alle aAa-codes in huis en hebben de behoefte aan bepaalde codes opgevuld door stieren van concurrenten aan te wijzen“, vertelt De Boer. „En het komt ook voor dat we de codes wel in huis hebben, maar dat de stier van een concurrent beter is en die willen we onze boeren dan niet onthouden. Zo hebben we bijvoorbeeld veel Design, Rembrandt, Kian, Mascol en Shogun geadviseerd.“ Vooral Kian blijkt veel door Veecom te zijn geadviseerd. „Veehouders wilden Horst Harry gebruiken, maar wij adviseerden ze de kaart om te draaien en naar roodbont te kijken. Harry gaf celgetalproblemen en Kian was beter en completer binnen de 156-codes met eiwit. Zijn dochtervruchtbaarheid was toen overigens nog goed.“ „Dat de indexen van de in het oog springende Veecom-stieren niet altijd even hoog waren, heeft er ook mee te maken dat we sommige stieren te veel hebben geadviseerd“, denkt De Boer. „Binnen de 234 en 135-codes zijn er vrij veel stieren, maar binnen de 246 en 156-codes is het aanbod schaarser. Achteraf hebben we van stieren als Progetto en Gigh te veel verkocht, terwijl we een goede stier als Ford met aAa-code 135 in het begin niet verkochten. We wilden te graag gaten opvullen in de moeilijke codes en daar hebben we veel van geleerd.“

Dakkapel

De Boer vergelijkt het opbouwen van een goede veestapel met het bouwen van een huis met een mooie dakkapel. „Als je een mooie dakkapel wilt, doe je er verstandig aan om eerst een stevig fundament leggen. Een stier als Silk gaf te weinig productie, maar zorgde wel voor een stevig fundament. In de volgende generatie kun je dan productie toevoegen.“ Dat De Boer en zijn collega's de vererving van een stier zo goed kennen, is omdat ze van elke stier die ze verkopen drie keer dochters bekijken, als vaars, als tweedekalfs en als derdekalfs koe. „Als er nauwelijks verschil is tussen een stier van de concurrent en een stier van onszelf, verkopen we uiteraard liever een stier uit ►

„Paringen maken we samen met de boer achter de koe“, aldus Wim de Boer (rechts) over het Veecom Optimate paringsadvies. Het aAa-systeem speelt daarbij een belangrijke rol. Links veehouder Gosse Kalsbeek uit Zeewolde.

Kenmerken als levensduur en fitness kregen al aandacht toen andere fokkerijorganisaties daar nog om lachten, vertelt Wim de Boer over 'zijn' fokkerijorganisatie Veecom. Het was in het Inet-tijdperk, waarin de stieren puur op basis van de productie van hun eerste lactatiedochters werden gerangschikt. „Het verschil is dat Veecom midden jaren '80 door vijf boeren is opgericht“, aldus De Boer die de organisatie in 1990 kwam versterken.

Op één lijn

Hoewel Wim de Boer 'het gezicht' is van Veecom, vindt hij het lastig zijn rol te omschrijven. „We hebben vijf mensen langs de weg, die qua filosofie allemaal op één lijn zitten. Hun kennisniveau ligt hoog en hun gedrevenheid is enorm“, aldus De Boer die zelf deel van het team uitmaakt. „We beslissen veel zaken samen en gaan ook twee keer per jaar samen naar Italië om dochters van mogelijk interessante stieren te bekijken.“ Veecom is sinds 1988 distributeur van Italiaans sperma en in eigendom van Freerk Huizinga. Huizinga is afkomstig uit de bouwsector en hielp de oprichters bij hun marketingstrategie. Een strategie die niet gericht is op maximale groei, integendeel. „Ik kies liever voor kwaliteit, dan voor kwantiteit“, aldus De Boer. „Wij hoeven niet de grootste te zijn. De Telegraaf is de meest gelezen krant, Trouw misschien wel de beste. Maar veel mensen willen nou eenmaal een hapklare brok.“

Triple-A

De Veecom-strategie vergt veel kennis van koeien. Meer dan de meeste andere fokkerijorganisaties focussen De Boer en consorten in eerste instantie op de bouw van de koe. „Het fundament is belangrijk in een koe. Veehouders zijn het meest tevreden met een iets kleinere en bredere koe“, stelt De Boer. „In onze branche moeten we ons goed realiseren dat wanneer we zaken doen met een veehouder, we invloed hebben op het inkomen. In de jaren '80 was ik werkzaam als veevoeradviseur en daar wordt je binnen drie weken afgerekend op het resultaat. In de fokkerij is de cyclus veel langer, maar uiteindelijk komt het toch wel uit.“ Dierenarts Henk Westerveld zette Wim de Boer begin jaren '90 op het spoor van het Triple-A systeem. „Westerveld vroeg zich af waarom de ene koe wel last van een bepaalde aandoening kreeg en de andere niet. Hij keek naar hoe een koe functioneerde, zoals de breedte en de diepte van de voorhand en de relatie met de bloedsomloop. Hij vroeg zich af waarom de ene koe beter functioneert dan de andere. Zonder het zelf te weten, was hij eigenlijk met aAa bezig.“ Nadat De Boer

in die tijd Europa's eerste aAa-analist Jan Schilder had ontmoet, vielen de puzzelstukjes in elkaar en werd het systeem een belangrijke pijler onder het Veecom-paringsadvies.

Rantsoenberekening

„Triple-A geeft antwoord op veel vragen“, vindt De Boer, „zoals wat de oorzaak is van een probleem. Het begint met één centrale vraag, welke code moet ik toevoegen om het functioneren van de koe in balans te krijgen?“ De importeur van Italiaans sperma voegde productie-, exterieur-, fitness- en afstammingsgegevens aan het aAa-systeem toe en ging met het resulterende paringsadvies – met de inmiddels nieuwe naam Veecom Optimate, de naam is gebaseerd op de 'optimale paring' en het nadrukkelijk blijven kijken naar koeien – de boer op. „Paringen maken we samen met de boer achter de koe“, vertelt De Boer. „Naast de code kiezen we één, twee of drie kenmerken waar de koe verbetering in moet hebben, de ketting breekt nou eenmaal bij de zwakste schakel.“ Ondanks de gedegen werkwijze onderscheiden de Italiaanse stieren zich tot dusver niet door torenhoge indexen. De Boer maakt zich er niet druk over. „Ooit hebben we gezegd dat 1.000 VEM-kuilen de beste zijn, maar dat blijkt niet het geval. Zo zal de hoogste indexstier ook niet altijd de beste koeien geven. Onze hoge indexstier Wyman zullen we vanwege zijn code dan ook in beperkte mate adviseren. In de veevoeding adviseerden we niet standaard de duurste en meest luxe brok, maar bekeken we eerst de kuilanalyses. Wat dat betreft missen we de rantsoenberekening in de fokkerij en proberen we met ons paringsstelsel daarin te voorzien.“

4-minutenkoe

„Een boer wil koeien waar hij niet veel gedonder mee heeft. Een koe mag best een iets lagere productie hebben, als ze maar niet steeds in de bekafbox hoeft en niet veel celgetalproblemen heeft“, stelt De Boer. „Het is al twintig jaar zo dat de cijfers van de Nederlandse stieren beter zijn dan die van onze stieren. Maar we hoeven ons niet te schamen voor de kwaliteit van de dochters van onze stieren. De gezondheidskenmerken zijn goed en wat opvalt is dat ook de lactatiewaarden verrassend goed zijn, ten opzichte van op papier hogere stieren van de concurrent. En ook de aanhoudingspercentages zijn hoog.“ Veecom heeft de 4-minutenkoe als doelstelling. „Een koe die weinig arbeid vraagt. Die krijg je alleen als een koe niet

veel kopzorgen geeft.“ De Boer begeleidt bedrijven van een 'normale omvang', maar ook bedrijven met honderden koeien, zoals bijvoorbeeld dat van de familie De Jong uit Scharnegoutum elders in dit blad. „En dat vaak al vele jaren. Als je op zulke bedrijven gesprekspartner bent, dan doe je iets goed.“

Kian

Dat de Veecom-mannen zeer overtuigd zijn van hun werkwijze, blijkt ook uit het feit dat ze geregeld stieren van concurrerende KI's adviseren. „We hebben zelf niet alle aAa-codes in huis en hebben de behoefte aan bepaalde codes opgevuld door stieren van concurrenten aan te wijzen“, vertelt De Boer. „En het komt ook voor dat we de codes wel in huis hebben, maar dat de stier van een concurrent beter is en die willen we onze boeren dan niet onthouden. Zo hebben we bijvoorbeeld veel Design, Rembrandt, Kian, Mascol en Shogun geadviseerd.“ Vooral Kian blijkt veel door Veecom te zijn geadviseerd. „Veehouders wilden Horst Harry gebruiken, maar wij adviseerden ze de kaart om te draaien en naar roodbont te kijken. Harry gaf celgetalproblemen en Kian was beter en completer binnen de 156-codes met eiwit. Zijn dochtervruchtbaarheid was toen overigens nog goed.“ „Dat de indexen van de in het oog springende Veecom-stieren niet altijd even hoog waren, heeft er ook mee te maken dat we sommige stieren te veel hebben geadviseerd“, denkt De Boer. „Binnen de 234 en 135-codes zijn er vrij veel stieren, maar binnen de 246 en 156-codes is het aanbod schaarser. Achteraf hebben we van stieren als Progetto en Gigh te veel verkocht, terwijl we een goede stier als Ford met aAa-code 135 in het begin niet verkochten. We wilden te graag gaten opvullen in de moeilijke codes en daar hebben we veel van geleerd.“

Dakkapel

De Boer vergelijkt het opbouwen van een goede veestapel met het bouwen van een huis met een mooie dakkapel. „Als je een mooie dakkapel wilt, doe je er verstandig aan om eerst een stevig fundament leggen. Een stier als Silk gaf te weinig productie, maar zorgde wel voor een stevig fundament. In de volgende generatie kun je dan productie toevoegen.“ Dat De Boer en zijn collega's de vererving van een stier zo goed kennen, is omdat ze van elke stier die ze verkopen drie keer dochters bekijken, als vaars, als tweedekalfs en als derdekalfs koe. „Als er nauwelijks verschil is tussen een stier van de concurrent en een stier van onszelf, verkopen we uiteraard liever een stier uit ▶

ons eigen pakket, waarvan we drie keer dochters hebben gezien. Een stier als Royalist is een gemiddelde stier, maar hij heeft het goed gedaan in Nederland en wordt nog steeds verkocht." Overigens hoeft een stier volgens De Boer niet alles te kunnen. „Prince is niet de ideale stier, maar hij doet een aantal dingen heel goed. Hij geeft een heel laag celgetal, hij geeft uitstekend beenwerk en veel laatrijtheid en levensduur. En ook zijn dochtervruchtbaarheid is goed.”

Paulus Potter

Wim de Boer is voortdurend op zoek naar stieren met specifieke kwaliteiten en bezoekt naar aanleiding van de Melkvee Magazine Koevierkiezing het melkveebedrijf van Theo Spruit uit Zegveld. Spruit werd bij de Koevierkiezing twee keer tweede met Beatrix 39, een koe die reikte tot een levensproductie van bijna 130.000 kilo melk met maar liefst 4,27 procent eiwit. „We ontdekten de stier Paulus Potter bij Spruit. Hij was een goede stier met ronde kenmerken en stond bij een veehouder die heel anders dacht. Dat hadden we nodig. Bovendien produceerde zijn 10-jarige Martyr-moeder uit de Beatrix-koefamilie in 305 dagen 12.700 kilo melk met 4,16 procent eiwit.”

Paulus Potter (aAa: 561) is een zoon van Spruits eigen stier Baggerpoot, op zijn beurt een zoon van Kian uit een dochter van weer een eigen stier, Bonker Elfsteden. „Van Paulus Potter zijn al meer dan 10.000 rietjes verkocht en niet alleen omdat wij dat zo graag wilden. De veehouders zijn kennelijk op zoek naar wat anders. Er was zelfs vraag vanuit het buitenland. En nadat de eerste kalveren werden geboren, bleef de vraag aanzwellen. Het waren levenslustige kalveren, al moet je natuurlijk niet op de muziek vooruitlopen. De stier is nog altijd een proefstier en hij kan dus evengoed niet slagen”, is De Boer zich bewust.

Farmers Wish

„Paulus Potter heeft ons op het spoor gezet van eens anders te durven denken”, aldus De Boer. Zo kwam na Paulus Potter Weggelhorster The Answer (aAa: 615) van Richard Haytink uit Lochem, met als afstamming Lonar x Northern. Veecom onderhoudt een goede relatie met de Italiaanse KI Interzoo, welke ze wist warm te maken voor de waardering van ronde kwaliteiten. De stieren Independent Frik (aAa: 534, Santana x Mascol) en Disclosure (aAa: 516), beide eveneens gefokt door Richard Haytink, vertrokken zo naar het KI-station in Italië. Saillant detail is dat Disclosure (Maik x Ramos x Shottle x Advance) uit Dirndel 24 (v. Advance) stamt, die net als Spruits Beatrix ooit succesvol was bij de Melkvee Magazine Koevierkiezing en de wedstrijd tussen de beste gebruikskoeien zelfs won.

„We wilden een mogelijkheid creëren om ook in Nederland stieren te stallen”, vertelt De Boer, „en we hebben een goede klik

met de mensen van KI Samen. Ze zijn een professionele KI met goede faciliteiten en zijn net als wij van mening dat er door de huidige genomicsfokkerij te weinig kwaliteitsstieren met ronde codes zijn en er te veel inteelt is.” De contacten tussen Veecom en KI Samen leidden tot het samenwerkingsverband met de naam Farmers Wish.

Ronde kwaliteiten

De doelstelling van Farmers Wish is om variatie in bloedvoering te houden en het aanbod van stieren met ronde kwaliteiten (de aAa-codes 4, 5 en 6) te verruimen. „Binnen Farmers Wish willen we kwalitatief goede stieren, met een juiste bloedvoering en meer ronde dan scherpe kwaliteiten.” De eerste stier die bestemd was voor het project was een Active-zoon van de in de vorige editie van dit blad geportretteerde Triple Threat-dochter Combi Roza 17 van Johan van Ginkel uit Sellingeren. De stier brak echter een poot en zo werd FaWi Pirlo RF (aAa: 516, Jerudo x Alves) van Schep Holsteins uit Zandhuizen de eerste stier binnen het samenwerkingsverband. „Pirlo komt uit een koefamilie met hoge lactatiewaarden, een goed presterende en nieuwe koefamilie vinden we erg belangrijk.” De tweede stier komt eveneens uit zo'n familie, de Ginsters van Peter Aalberts uit Giethoorn. FaWi Larando (aAa: 561, Lonar x O Man) is met moedersvader O Man weliswaar niet outcross te noemen, maar volgens De Boer past O Man wel in de Farmers Wish-filosofie. FaWi Mr. White (aAa: 435) uit de stal van John de Vries uit Boijl is de derde stier binnen het project. Mr. White kent als afstamming Maik x Bookie x Goldwyn x Norik en zijn moeder is de halfzus van Jimm. Holsteins Hellen 589 (v. Shottle), de algemeen kampioene van de NRM van 2012. FaWi Wageningen Madiba (aAa: 156, D Mason x Active x Ramos) tenslotte van Hoeksma uit Westergeest, werd onlangs als vierde projectstier geselecteerd.

Genomics

Met het Farmers Wish-concept bieden Veecom en KI Samen een alternatief voor de moderne genomicsfokkerij. „Eigenlijk is het ten hemel schreiend dat er haar van een koe wordt getrokken en de koe niet eens wordt bekeken. Vervolgens wordt er op papier een combinatie gemaakt en wordt er van het resulterende stierkalf ook haar getrokken, waarna het bij een positieve uitslag naar het KI-station wordt gehaald. Soms zijn de stieren zo slecht, dat ze niet eens in staat zijn om op het dekblok te springen”, stelt De Boer. „Een geluk is dat er dan ook geen sperma van komt. Het probleem is groter als zo'n stier net wel op de kunstkoe kan springen, want dan komen er ook dochters van aan de melk en daar heeft de veehouder financiële schade van.” Toch blijkt Wim de Boer niet per definitie negatief over genomics. „Het is één van de middelen om goede stieren te vinden. Maar

Farmers Wish HBC Pirlo RF (aAa: 516, Jerudo x Alves)

Farmers Wish Batenburg Larando (aAa: 561, Lonar x O Man)

Farmers Wish Jimm. Holsteins Mr. White (aAa: 435, Maik x Bookie)

als de verwachtingswaarde niet hoog is, haalt de stier nooit de top van de genomicsranglijst. Bij een stier als Pirlo kunnen ze in Italië geen referentie vinden, omdat er in Italië te weinig dochters worden gemolken van Jerudo en Alves. Om bloemetjes buiten het perk te kunnen vinden, moet je de absolute waarde van de genomicsuitslag dan ook niet leidend maken.”

Veecom blijkt al haar jonge stieren op genomics te laten onderzoeken, niet alleen als extra selectiemiddel maar ook om later gedegen conclusies te kunnen trekken. „Wat ik niet goed vind, is de race om de hoogste genomicsstier. We maken elkaar wijs dat het niet anders kan. Maar we hadden al geconstateerd dat de hoogste VEM-kuilen ook niet altijd de beste zijn.” ■